Grădina Botanică din Bucureşti

Duduţa OLIAN

La începutul lunii martie am intrat în Grădina Botanică, mânată de dorinţa de a vizita muzeul. Ma chemau figurinele indoneziene din lemn de teck şi toate exponatele foarte interesante de aici.

[foto 1 - muzeul Grădinii Botanice]

Muzeul expoziţie a fost înfiinţat în 1964, cu planşe realizate de pictorița Angiolina Santocono şi cu materiale vegetale şi obiecte de artizanat din Indonezia. Astăzi muzeul are un număr impresionant de planşe expuse în 20 de săli. Clădirea albă, în stil brâncovenesc, a fost construită pe locul unui vechi schit, de un mare bogătaş şi om politic.

Străbat aleile cu nume de flori şi arbori. Acum parcul este pustiu, din cauza gerului. Sub zero grade. Doi căţei, unul negru ca antracitul şi celălalt alb cu pete maro, se hârjonesc sub un arţar japonez. Locul este înghețat tun - un adevărat patinoar. Doar curajoşi ghiocei au străpuns stratul subţire de zăpada, curioşi să vadă ce mai este nou pe afară.

Pe Aleea florilor, aproape de muzeu, se află bustul prof. dr. Brândză, academician, realizat de sculptorul Dimitriu - Bârlad, cu piedestalul construit după planul arh. Radu. Chipul celebrului botanist, încadrat de favoriţi, este deosebit de plăcut, privirea sa e sinceră, directă.

În ciuda frigului de afară, încep să sosească vizitatori. Aerul este curat, miresmele de brad şi liniştea din jur îmi creează o stare de linişte şi siguranţă.

Oraşul are foarte multe spaţii verzi, parcuri încântătoare, dar Grădina Botanică are un farmec deosebit. Este unică în felul ei, oferind privirii vizitatorilor plante şi arbori de pe tot globul pământesc. Au fost aduse cu mare osteneală, plantate cu mâna şi îngrijite zi de zi, ceas de ceas, pentru ca astăzi să ne bucurăm sufletul privindu-le.

Grădina botanică ne oferă în tot cursul anului expoziţii de forme şi culori. În martie, gingaşii ghiocei, în amestec cu alte flori, creează covoare încântătoare. Plantele de stâncărie îşi etalează culoarea cerului. În aprilie, stâncăria de la poartă va fi plină de gâscăriţe şi crăciuniţe. Magnoliile lor cu petale parcă de porţelan alb sau roz, cheamă bucureştenii. Cireşul japonez, prunul ornamental depăşesc orice imaginaţie prin bogăţia lor de flori. Apoi lalelele, zambilele, narcisele, dediţeii, anemonele. În luna mai, irişii de toate culorile atrag atenţia. Arborii decorativi, covoarele de maci, primulele în peste douăzeci de nuanţe de culori încântă pe mari şi mici. Lunile iunie, iulie, august atrag mulţi vizitatori. Acum pot fi admirate

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

numeroase specii de trandafiri prezentând infinite tonuri şi forme: Regina Elisabeta, Rose Gaujard, Super Star, Foc de Tabără, Maria Callas. Să nu uităm margaretele, degradeul nemţişorilor. Cel mai frumos este, în această perioadă, un arbust din Asia de sud-est, având coroana plină de mici umbreluţe roşietice.

Apropierea toamnei ne oferă crizantemele, tufănica, conduraşii, iar arborii şi arbuştii ne prezintă arămiul stejarului, auriul frunzelor de arţar, roşul de foc al cireşului, culoarea oţetarului. În timpul iernii, coniferele ne oferă verdele permanent.

Se cuvine să ne amintim de acei pătimaşi care şi-au sacrificat viaţa, sănătatea, pentru realizarea acestei grădini - adevărat templu al naturii.

Grădina Botanică a fost fondată în anul 1860, pe lângă Şcoala de Medicină şi Farmacie Bucureşti, la iniţiativa şi stăruinţele dr. Carol Davila, în urma decretului dat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

Amenajată în stânga şoselei Cotroceni, pe o suprafaţă de circa 7 ha., sub conducerea prof. Ulrich Hoffman, primul director al grădinii, instituţia se dezvoltă rapid, ca bază didactică pentru elevii farmacişti, având un rol important în cercetarea florei de pe teritoriul ţării noastre.

După moartea prof. Ulrich Hoffman, în 1866, conducerea Grădinii este preluată de fostul său elev, dr. Dimitrie Grecescu, grădina cunoscând o mare dezvoltare prin stabilirea unor relaţii de schimb cu numeroase grădini botanice din Europa.

[foto 2 prof. dr. Dimitrie Brândză]

În anii 1865-1866 se construiesc primele sere de grădină, creându-se astfel posibilitatea cultivării a numeroase specii exotice. În 1874, Grădina este nevoită să se mute în centrul oraşului, pe terenurile palatului Suţu din faţa Universităţii. De la această dată funcţionează în cadrul Universităţii, pe lângă Facultatea de Ştiinţe, sub conducerea prof. dr. Dimitrie Brândză, venit în acel an de la Universitatea din Iaşi, ca profesor de botanică.

În timpul incendiului de la Universitate, când muzeul botanic a fost distrus, dr. Dimitrie Brândză a fost văzut plângând şi căutând să salveze ce se mai putea salva.

Prin lărgirea marelui bulevard din faţa Universităţii, terenul este fragmentat şi devine improprii pentru desfăşurarea activităţii didactice şi ştiinţifice. În această situaţie, dr. Brândză intervine pentru obţinerea unui teren corespunzător. Datorită relaţiilor sale şi simpatiei de care se bucura, donaţiile au venit din toate părţile, de la oameni politici, botanişti, persoane particulare, oameni de artă. În 1884 obţine terenul şi sumele necesare pentru amenajarea Grădinii Botanice pe locul ei de astăzi şi unde se mută în 1886 şi colecţiile de plante vii.

Profesorul dr. Dimitrie Brândză, medic, naturalist, botanist, academician, laureat al Facultăţii de Medicină din Paris, profesor universitar la Iaşi şi Bucureşti, uriaşă personalitate românească, a trăit puţin, dar a realizat mult. Despre el,

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

prof. Traian Săvulescu a spus: „...îşi vlăguia trupul pentru săvârşirea fără cusur şi neîntârziat a operei grandioase căreia i se închina".

Coborât din nordul Moldovei (tatăl lui - moşier de pe lângă Bălti), copilul Dimitrie a prins dragoste de natură şi de plante de la primul său dascăl, polonez de origine, refugiat pe plaiurile moldoveneşti, Vladimir Hanksy. Împreună au făcut numeroase excursii, maestrul învăţând pe elevul său numirile ştiinţifice ale plantelor şi animalelor. Tatăl său, văzând pasiunea tânărului pentru ştiinţele naturale, vinde o parte din moşie şi îl trimite la Paris, pentru studii. Îşi ia licenţa la Paris, vine la Bucureşti unde se prezintă la examenul oral în frac, după obiceiul parizian, obţinând nota maximă şi elogii, fiind numit apoi profesor la Universitatea din Iaşi. Scrie numeroase lucrări de medicină şi botanică. Lucrarea sa „Prodromul florei române" este premiată de Academie. În 1874 este transferat de Titu Maiorescu, la Universitatea din Bucureşti, iar în 1893 - '95 este ales Vicepreşedinte al Academiei Române.

În faţa studenţilor se înfăţişa în haine negre, redingotă sau frac, cu o cravată mică sau lavalieră la gât. Foarte punctual, solemn, serios, sever, cursurile sale erau clare, precise şi frumoase ca formă. Aducea totdeauna o notă mai veselă, alungând oboseala. A avut noroc şi de o soţie devotată, Natalia, colaboratoare atât pe teren, cât şi în laborator.

Sub conducerea sa, Grădina Botanică a cunoscut o dezvoltare spectaculoasă. Printr-o muncă susţinută aduce, în botaniere şi saci, colecţii de plante vii din numeroase deplasări făcute în ţară - achiziţii pe care le plantează cu mâna lui. De asemenea, reuseşte să aducă din străinatate material viu şi seminţe pe care le plantează, dintre care multe au rămas pe locul lor - le putem vedea şi azi.

Era revoltat că importăm plante medicinale, când la noi acestea se găseau din belşug.

Au fost construite, după planurile lui, serele pentru cultura plantelor exotice. Multe dintre aceste plante pe care le vedem astăzi au fost sădite de el, cu mâna proprie.

În ziua de 7 mai 1895, Regele Carol I şi Regina Elisabeta vizitează grădina şi admira floarea reginei, trandafirii, serele, plantele carnivore, speciile de orhidee, fiind foarte impresionaţi de cele văzute. Directorul era plecat la Paris, pentru a-şi îngriji sănătatea. Regele Carol I a vrut să-i ofere, lui şi colaboratorilor săi, o distincţie pe care dr. Brândză a refuzat-o, însă, spunând că nu-şi făcuseră decât datoria.

În acelaşi an, dr. Brândză moare şi este înmormântat la cimitirul Bellu. Soţia sa devotată i-a înconjurat mormântul cu o originală plantaţie - o mică grădină botanică, îngrijită chiar de ea. (Panţuru Zaharia, „Viaţa şi operele dr. D. Brândză")

După dispariţia marelui botanist, la conducerea Grădinii botanice a urmat D. Grecescu, apropiat colaborator al dr. Brândză şi al cărui bust poate fi, de asemenea, văzut în Grădină, unde se află, în total, patru busturi - două ale prof. dr. Brânzdă şi două ale prof. dr. Gecescu.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Ziua de 4 aprilie 1944 era calmă, însorită, splendidă, cu cer albastru; nici cald nici frig. O zi de primavară. Însoţită de un grup de colege, am plecat la plimbare în Grădina Botanică, pe la orele 9 şi jumătate, dimineaţa. În jurul orei 10, au sunat sirenele. A fost un exerciţiu. Populaţia se cam obişnuise cu aceste exerciţii şi nu se prea sinchisea. Îşi vedea fiecare de treburi. Noi ne-am continuat plimbarea în parc, admirând florile şi arborii înfloriţi. Aproape de ora 12, un glas de înger din grup a spus: fetelor, să mergem acasă. Cuminţi, ne-am îndreptat spre casele noastre. O nouă alarmă - de data asta, adevarată. Cetăţenii, crezând că era vorba de alt exerciţiu, au rămas indiferenţi la urletul sirenelor. Mare greşeală. Numeroase avioane s-au năpustit în valuri asupra Capitalei, aruncând covoare de bombe. Cerul s-a întunecat, nori de fum şi praf murdăreau atmosfera, pământul se cutremura, ţipetele de spaimă se auzeau din toate părţile. Trecătorii aflaţi în acel moment în preajma Grădinii Botanice s-au refugiat în parc, crezând, poate, că arborii de acolo îi vor proteja. S-au înşelat amarnic. Au fost 800 de morţi, numeroşi răniţi, grădina - răscolită de bombe, serele - distruse, arborii - mutilaţi. A fost ucis de schije botanistul dr. Aurelian Vlădescu şi a fost îngropat de viu horticultorul - sef, Neuwirth.

Institutul Botanic a fost distrus, dar directorul de atunci a scăpat cu viaţă, pentru că în acel moment era plecat în oraş. Nimeni din grupul nostru nu a păţit nimic. Zece minute dacă zăboveam, am fi avut o soartă teribilă.

Laboratorul de fiziologie vegetală a fost complet distrus. Distruse au fost şi clădirea în stil maur şi herbarul. Datorită abnegaţiei membrilor instituţiei şi concursului nepreţuit al elevilor de la Şcoala de geniu din apropiere, au fost salvate biblioteca, aparatura optică şi altele. Activitatea a fost continuată în clădirea fostului restaurant din Grădina Botanică, cu totul improprie.

[foto 3 -Serele Grădinii botanice].

Cu greu şi-a revenit Grădina Botanică de pe urma războiului. Arborii au fost replantaţi. După război, serele au avut mult de suferit din cauza lipsei carburanţilor. Institutul se construieşte din nou în 1960, iar complexul de sere este complet refăcut în 1973, cu o suprafaţă de 300 mp., cu sprijinul prof. dr. I. Anghel.

Pavilionul central are o înălţime de 18 m şi este destinat colecţiei de palmieri din China, Japonia, Africa de Nord, California, India de Est. În celelalte compartimente pot fi văzute orhidee, citrice, vanilia, piperul, ceaiul, rodiile, măslinul şi mult apreciata colecţie de azalee.

Pătrundem apoi în lumea plantelor acvatice, tropicale, lumea nufărului de Amazonia, cu frunzele sale mari în formă de tavă - floarea sa îşi schimbă culoarea de la albul pur la roz-violaceu şi durează numai 14 - 16 ore. Apoi - multe plante suculente. Lumea cactuşilor încântă prin spectaculozite.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro

Lacul din centrul Grădinii, pe care plutesc nuferi albi şi galbeni, sporeşte frumuseţea acestui lăcaş de ştiinţă.

Grădina italiană oferă vizitatorilor un loc de odihnă răcoros şi plăcut pe timp de vară.

Rămân adânc întipăriţi în minte molidul argintiu, arţarul japonez, cireşul şi prunul japonez, cu bogăţia lor de flori, plopul alb, bătrân de 300 de ani, stejarii din Codrul Vlăsiei, arborii de mătase din Asia şi Africa tropicală, nufărul amazonian, cel albastru, din Africa, cel alb, roz, galben, roşu din Africa, Mexic, Florida, Texas, cactuşii din Brazilia, Paraguay şi Mexic, divinii trandafiri care, de atâta fericire, îşi răspândesc petalele pe iarba din jur, rododendronii din Turcia. Putem trece cu indiferenţă pe lângă gingaşa camelie sau graţioasa glicină, pe lângă imortelele de Australia?

Să nu uităm plantele extrem de rare ce cresc numai în România.

Din păcate, multe flori sunt culese cu sălbăticie, pentru obţinerea de profituri, speciile lor fiind pe cale de dispariţie. Este vorba de ghiocelul dobrogean, brândușa galbenă, bujorul de pădure, pentru protecţia cărora trebuie să intevină legea.

Răscolitoare versuri îmi vin în minte, ale marilor noştri poeţi - Macedonski, Bacovia, Blaga, Pillat, Arghezi, ale pictoriţei Margareta Sterian ... inspirate de enigmatica natură.

Grădina Botanică este un loc de iniţiere, o ceremonie misterioasă de culori şi parfumuri, un spaţiu în care spiritul trebuie să se umilească şi să se bucure.

The Botanical Gardens of Bucharest
SUMMARY

One of the most beloved entertainment and study places in Bucharest, the Botanical Gardens were founded in 1860, as part of the Medicine School. By 1874, it was moved in front of the University, not far from the Soutzou Palace. In 1884, its Director, prof. dr. Dimitrie Brândză managed to obtain the necessary area and funds to build a new garden, on its present location.

Prof. dr. Dimitrie Brândză was an outstanding scientific personality - he studied medicine at the Faculty of Paris, which he brilliantly graduated. He was a vice-president of the Romanian Academy between 1893 - 1895.

Prof. dr. Dimitrie Brândză is the author of numerous works, he was a naturalist, physician, botanist. His abnegation in creating and managing the Botanical Gardens is still effective, in the beauty and complexity of the vegetal collections comprising items coming from all over the world, displazed in an elegant setting.

The severe bombardment of April 4th, 1944 caused terrible damages - 800 people were killed there, including the botanist dr. Aurelian Vlădescu and the chief-gardener Neuwirth, who was buried alive.

New efforts were made, to restore everything, so that visitors can still enjoy the magical beauty of the place.

www.muzeulbucurestiului.ro / www.cimec.ro